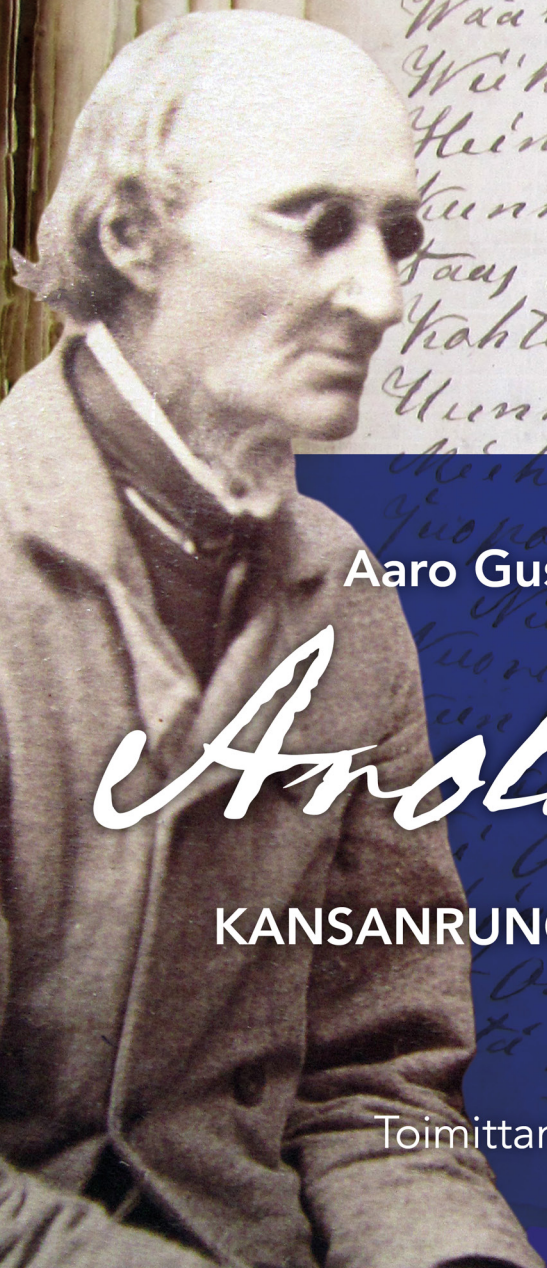

Aaro Gustavi Knuutinen,

Arolainen

KANSANRUNOILIJA KASURILASTA

Toimittanut Päivi Väisänen

Kasurilla kelpo Yhdeksä
yö on työläs työtä tehä
Hake Wäike kumulai'sten
kun on Rauhat Raukajana
Aivan heikot hilti heillä
Etta' Woltot Wään teki kft
Wään teki kft Wään teki kft
Wäikon Wännellä Wännellä
Heinä Puolla heittä kft
kunnes Suikat Saavan tui
taas on Wäikon Wästä he
Vahta Vastie kft
Uunna miessä uutteraivat
Meikot tauphin miäron tui
Guopait ystä kft
kun on tapa nyt tava toi
kuoriolla ystä kft
kun on tui kft
On kft Wäittä Wäittä
On Wäittä Wäittä
tä Saavun luki kft
Arolainen

Aaro Gustavi Knuutinen,

Arolainen

KANSANRUNOILIJA
KASURILASTA

Toimittanut Päivi Väisänen

Aaro Gustavi Knuutinen, Arolainen
Kansanrunoilija Kasurilasta

© 2023 Päivi Väisänen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Taitto: Noora Huppunen

Kannen kuvat: Päivi Väisänen kotialbumi

ISBN: 978-952-80-0170-6

JOHDANTO

Aaro Gustavi (Aron Gustav) Knuutinen eli Arolainen (1825 – 1896) oli itseoppinut savolainen kansanrunoilija Kasurilasta Pohjois-Savosta eli nykyiseltä Siilinjärveltä. Tilanhoidon ohessa hän kyhäili runoja ja soitteli virsikannelta. Hänen runojaan julkaistiin myös sanomalehdissä. Alkuperäinen Arolaisen itse kokoama Runo-Wihko on nykyisin Kuopion Museossa.

Tämän teoksen alkuosaan on toimitettu koko Runo-Wihkon sisältö esipuheineen. Loppuosaan olen koonnut taustaa ja lähteitä.

Kasurilan Nuutisilla ei ole omaa sukuseuraa. Harrastan sukututkimusta ja olen perinyt sukuaineistoa. Tein äskettäin kaksi arkistomatkaa Kuopion Museoon. Kiitos Suomen Kansalliskirjastolle lehtien digitoimisesta sekä Kuopion kulttuurihistoriallisen museon intendentti Pekka Kankkuselle avusta arkistossa! Muistelen kiitollisena edesmenneitä sukulaisiani sukuperinnön vaalimisesta, erityisesti Varma-tätiä, Maikki-mummiani ja setääni Ahti Sonnista. Kaikkien heidän avullaan saan nyt julkaista esi-isäni, kansanrunoilija Aaro Gustavi Knuutisen eli Arolaisen laatiman runoaarten muidenkin luettavaksi.

Helsinki 10.6.2023

Päivi Väisänen (os. Sonninen)

SISÄLLYS

RUNOT

Esipuhe	9
1. Toivo suomen kielen kohoamisesta (1849)	10
2. Juomari (1850)	11
3. Kerju-Jussi (1851)	13
4. Turkin ja Venäjän vihasta (1856)	16
5. Rauhasta sodan jälkeen (1856)	18
6. Laulajat (1852)	19
7. Kuolemata muistellessa (1852)	20
8. Nuoren valitus kivuloisuudessa (1852)	21
9. Keväillä (1874)	22
10. Kesän tullessa (1874)	22
11. Kesäaika (1851)	23
12. Laulu linnulle (1853)	24
13. Sulhon suosio (1852)	24
14. Hyljätty nuorukainen (1852)	25
15. Siilin myllystä (1870)	26
16. Alamieli Arolainen (1867)	29
17. Viinasta (1875)	30
18. Lapsen viihdyttäjä (1874)	32
19. Äitiänsä kaipaava (1874)	33
20. Lapsi kehdossa (1874)	34
21. Liikutettu lapsi (1876)	34
22. Kasurila (1877)	35
23. Neiti-nimisen höyryveneeseen ensimmäisestä tulosta Siilinpäähän 1877, kirj. Aukusti Nuutinen	36
24. Kasurilan kansakoulun kartanoa katsellessa (1877)	38
25. Vuosiviljain koottua (1878)	39
26. Tässä ukko uuvutettu Neiti-laivan laineteillä (1878)	40
27. Höyrylaivan Neitin loukkausmatkalla (1878)	42
28. Ajatukset Atventtina (1878)	43
29. Kohta kinkerit tulevat (1879)	44
30. Laivamies J. Heikkasen äkkikuolemasta Kuopion kaullen (1879)	46
31. Kiitos Luojalle hyvästä vuodentulosta (1879)	49

32. Kesän tullessa (1880)	51
33. Ruotsin kielestä runomme, vaihtumasta valtakielen (1880)	53
34. Tietty ja tietymätöin (1880)	55
35. Syksyllä (1880)	56
36. Jouluna (1880)	57
37. Pohjois-Savosta kerjäläisten valitus (1881)	59
38. Pohjois-Savosta (1881)	61
39. Ikävä on aika oottavilla (1881)	62
40. Synnin juuri (1881)	64
41. Nurkka-nuliot (1882)	65
42. Serkulle (1882)	66
43. Vapun valheesta (1882)	67
44. Laulun kaipaus (1882)	69
45. Virkan vielä virsissäni muutamista murhatöistä (1882)	70
46. Talven tullessa (1882)	71
47. Nykyiselle nuorisolle (1883)	72
48. Syksyllä (1883)	74
49. Vielä viinaista veljeä härsyttelen humalaista (1884)	75
50. Ukko kotona kotiväelle (1884)	77
51. Väsynyt vanhus (1884)	78
52. Ajattelen aviosta (1885)	79
53. Kesä jätti (1885), kirj. Evastiina Knuutinen	80
54. Luistinpojille (1886)	81
55. Valokuvansa nähtyä (1888)	82
56. Akaatta	83
57. Augustin muisto	84
58. Nimetön runo	85

TAUSTAA

Päähenkilöt	86
Kotitaustaa	86
Arolainen runoilijana	87
Ujo runoilija löydetään	89
Ähä, rutja ruotsin kieli	89
Laivamies J. Heikkasen kova kohtalo	91
Kasurilan kansakoulu	92
Runojen toimittamisesta	93
Tärkeimmät lähteet	94

RUNOT

Esipuhe

Ensin laulaja rykiipi,
Yhähtääpi yskän poies.
Niin on laatu lukkarinkin
Ennen virren virkkamista.

Tässä on muutamia jätteitä Aaron Gustavi Knuutisen eli kylän kesken niin kutsutun Arolaisen nuoruutensa aikuisia runo- ja lauluteoksia, joita on ollut hänellä yhteen aikaan nimittäin v. 1856 --- 33 kappaletta eri lajia. Mutta ensin osa on niistä hukkaan tullut. Tässä vihkossa on ainoastaan muutamia tähteinä jällellä. Kaikki muut tähän vihkoon kirjoitetut ovat myöhemmin tehtyjä niin kuin vuosiluku itse kunkin päällä näyttää.

Vaan kun runoille rupesin,
Virkoin virttä ensimmäistä,
Oli silloin sinä vuonna
Luettava vuosiluku
Yksi tuhatta ensinnä,
Sitten satoja kahdeksan,
Vielä päälle kymmeniä
Neljäkymmentä kahdeksan,
Sekä päivät niistä vuoista
Kuusta tuosta toukokuusta
Virkettuna viidenneksi.

Vaan jos ilmoitan ikäni,
Virkan vielä viimeiseksi,
Kuinka vanha vaimon poika
Olin silloin sinä vuonna
Kun mä runoille rupesin:
Ajattelin ensimmäistä,
Niin ol' ikäni eletty,
Kaksikolmatta kulettu
Vaellettu vuosikautta,
Sekä kuusta kymmenkunta,
Että päiviä lisäksi
Kulununna kuusitoista.

Arolainen

1. Toivo suomen kielen kohoamisesta

Nyt alkavan runon kyhäsin jo v. 1849. Ja on melkein ensimmäisiä runo-teoksistani. Mutta v. 1878 löysin vasta sen kateista jolloin myös häntä vähän paransin.

*Soisin toivotun tulevan,
Ikävöidyn ilmestyvän.*

Jospa viimeen vuorostansa
Sekin päivä valkeneisi,
Jolloin suusta suomalaisten
Katkiaisi kielen kahle,
Irti pääsisi iäksi
Sitehiistä suomen kieli!
Että viimeen vanha vanki,
Kauvan kahleissa kitunut,
Vapauden valloittaisi,
Saisi arvossa asua,
Olla miessä miesten kanssa,
Suussa suurtenkin seassa,
Sukulaissa suomen kieli.
Että viimeen tuomaritkin,
Oman oikeuden jäsenet,
Suomen kielin kirjoittaisi
Kaikki kansan kannekirjat,
Talonpojan tuomiotkin.
Tätä suora Suomen kansa
Kauvan on jo kaivannutkin,
Ikävöinyt itsellensä.

Tästä vaikea valitus
Ollut suru suomalaisten,
Kun ei suomea suvaittu
Valloillensa vankikieltä,
Vaan on vielä vallan päällä

Ruotsin kieli kiintiästi:
Saannut suurra sukulaissa,
Olla aika aatelina
Yli halvan suomen kielen,
Kielen halvan haltijana,
Aivan astua isosti
Pöyhkeänä pöydän päähän,
Itse saanunna isäntä
Halvan kielen haastelija
Olla outona ovella,
Kysymässä kynnyksellä.

Näin nyt laita laatuinensa
Kauvan ollut kansassamme,
Että pietty piiloisalla
Pimiässä pitkä aika
Suomen kansalta salassa
Oman kielen omistukset.

Mutta minä mielessäni
Olen kuitenkin iloinen.
Alla toivon tulevasta
Suomen kansallen suloisen
Riemupäivän ruskottavan,
Jolloin suusta suomalaisten
Katkaistahan kielen kahle
Poies pauloista pahoista,
Ikehiistä ruotsin irti,
Koska armas Keisarimme
Esivaltamme vakainen
On jo suonut suomen kielen
Käyvä oppikartanoihin,
Ylös astua isoisten
Kielten muitten kumppaniksi,
Lukea lukiolaisten,

*”Ähä, rutja ruotsin kieli,
Vanha herra virkaheitto!
Miten sulle Suomen maalla
Käynyt nyt on kärsähääsi,
Kun on nokkasi noettu,
Alennettu arvo muukin,
Sekä viskattu viralta,
Kukistettu korkioilta
Istuimilta entisiltä...”*

Kansanrunoilija Arolaisen oma runokokoelma avaa 1800-luvun maailmanmenoa ja talonpoikaista elämänpiiriä eteemme tuoreena ja kiinnostavana. Arolaisen karkäs kynä piirteli osuvia kuvauksia ja mielipiteitä niin suomen kielen asemasta, tekniikan kehityksestä kuin kuohuttavista murhistakin. Häneltä riitti myötätuntoa kotieläimille, kerjäläisille ja itkevälle lapselle. Runot löysivät tiensä myös sen ajan sanomalehtiin.

Runojen toimittaja Päivi Väisänen on helsinkiläinen sukututkimusta harrastava arkkitehti ja tekniikan liseniaatti.

9 789528 001706